

**OP
VERKENNING**

**Les 9 De tijd van burchten en steden:
de middeleeuwen
(deel 1)**

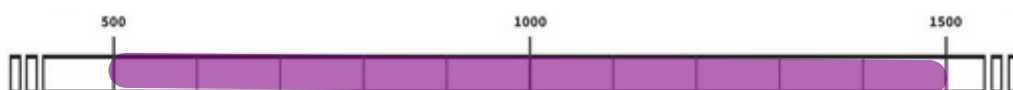
**CURSORISCH
LEERWERKSCHRIFT 5**

Jacques van der Pijl
Jef Pazmany



de tijd van burchten en steden of de
middeleeuwen van ca. 500 tot ca.1500

Neem je WS p.30 en vul nr.1 in. Kleur de tijdband paars.



1 Bekijk de tijdbalk aandachtig.

a Welke periode bespreken we in deze les? _____

b Wanneer begint deze periode? _____

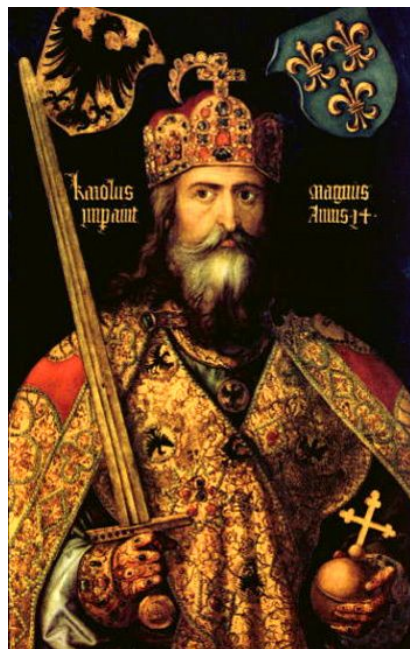
c Wanneer eindigt deze periode? _____

Een onrustige tijd

De Romeinen waren in onze streken eeuwenlang de baas geweest. Vanaf de 5de eeuw werden ze echter verdreven door Germaanse stammen die het Romeinse rijk aanvielen en delen ervan veroverden. Daardoor ontstond een chaotische tijd: de verschillende Germaanse volkeren vochten om de macht.

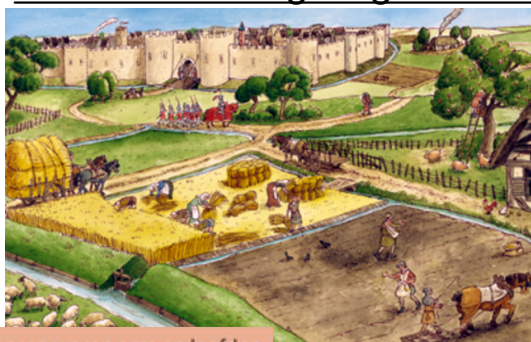


Op het einde van de 8ste eeuw lukte het Karel de Grote, koning van de Franken (een Germaans volk) om een groot rijk te stichten. Daarmee keerde de rust in dit deel van Europa terug, totdat stammen uit het noorden van Europa het rijk van Karel de Grote aanvielen.



Karel de Grote

Lees aandachtig volgende teksten en bekijk de afbeeldingen



Boeren waren arm en leefden in kleine lemen hutten. Ze werkten verplicht voor de heer en mochten zijn land niet verlaten. (1)



De heer was rijk en eigenaar van het land. Bij aanvallen bood hij de boeren bescherming in zijn burcht. Eerst was dat een motte: een eenvoudige houten toren op een heuvel. Later werd zo'n burcht van steen gebouwd. (4)

de heer



In de 9de eeuw trokken Scandinaviërs met schepen naar het zuiden. Wij noemen hen Noormannen; ze waren berucht vanwege hun plundertochten. (2)



Monniken stichtten vanaf de 7e en 8e eeuw kloosters en abdijen overal in Europa. Daardoor verspreidden ze het christelijk geloof. (6)



Bekijk het filmpje

<https://schooltv.nl/video/kloosters-in-de-middeleeuwen-het-leven-in-een-klooster/#q=monniken%20in%20de%20middeleeuwen>



monnik

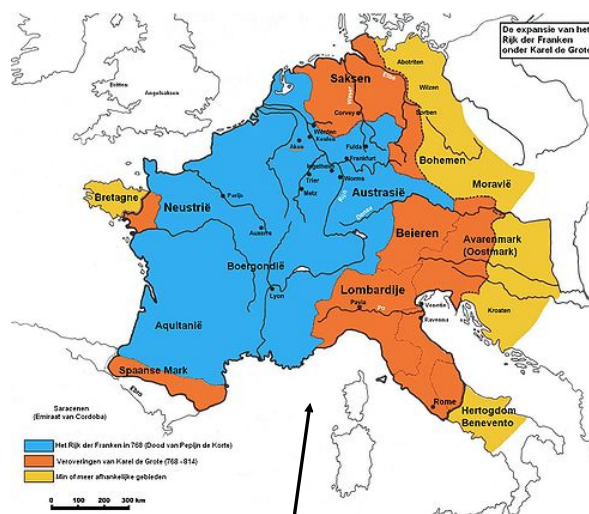
In de middeleeuwen waren monniken bijna de enige mensen die konden lezen en schrijven. Ze woonden en werkten in kloosters en hoorden bij de katholieke kerk.

Boeken werden nog niet gedrukt zoals nu, maar werden door monniken met de hand geschreven. Ze kopieerden de boeken steeds maar weer. Eerst werd daarvoor perkament gemaakt, zoals je op het plaatje hiernaast kunt zien.

Een monnik was soms wel jaren bezig met het (over)schrijven van een boek. De bijbel werd het meest overgeschreven, maar ook boeken uit de Oudheid (van de Romeinen). Dat deden de monniken met veel geduld, in de kantlijn maakten ze vaak mooi versierde tekeningetjes. Ze gebruikten daarvoor ganzenpennen of rietstaafjes, die ze in de inkt doopten.

De taal die de monniken gebruikten was Latijn, de taal van de Romeinen.

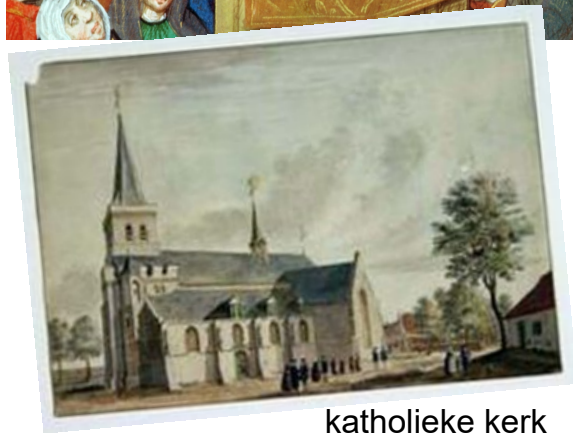
Eind 8ste eeuw stichtte de Frankische vorst Karel de Grote een keizerrijk. Het was bijna net zo groot als eeuwen daarvoor het West-Romeinse Rijk. Hierdoor keerde de rust in West-Europa terug. (3)



het rijk van Karel de Grote

Karel de Grote

De katholieke kerk kreeg veel macht en invloed. De middeleeuwen waren heel gelovige mensen. (5)



katholieke kerk



Maak in je WS nr.2 tot en met nr.7

2 Lees de teksten rond de tekening. Schrijf daarna het nummer van elke tekst op de juiste plaats. *Kijk steeds goed naar de tekening en denk aan de afbeeldingen.*

Boeren waren arm en leefden in kleine lemen hutten. Ze werkten verplicht voor de heer en mochten zijn land niet verlaten. (1)

De heer was rijk en eigenaar van het land. Bij aanvallen bood hij de boeren bescherming in zijn burcht. Eerst was dat een motte: een eenvoudige houten toren op een heuvel. Later werd zo'n burcht van steen gebouwd. (4)

In de 9de eeuw trokken Scandinaviërs met schepen naar het zuiden. Wij noemen hen Noormannen; ze waren berucht vanwege hun plundertochten. (2)



Monniken stichtten vanaf de 7e en 8e eeuw kloosters en abdijen overal in Europa. Daardoor verspreidden ze het christelijk geloof. (6)

Eind 8ste eeuw stichtte de Frankische vorst Karel de Grote een keizerrijk. Het was bijna net zo groot als eeuwen daarvoor het West-Romeinse Rijk. Hierdoor keerde de rust in West-Europa terug. (3)

De katholieke kerk kreeg veel macht en invloed. De middeleeuwers waren heel gelovige mensen. (5)



③ Vul in of streep door wat fout is.

De periode waarover deze les gaat, begint ongeveer in het jaar 500 en eindigt in ca. 1500. We noemen die periode de tijd van burchten en steden of de middeleeuwen

Tot ca. 500 waren de Romeinen / de Germanen in onze streken de baas geweest. Toen zij verdreven werden begon voor West-Europa een chaotische tijd. In de loop van de achtste / tiende eeuw ontstond opnieuw een groot rijk: het Frankisch rijk met aan het hoofd Karel de Grote.

④ Bekijk afbeelding 2. Waarover gaat dit? Schrijf een kort bijschrift.



De Noormannen hebben een stad geplunderd en in brand gestoken. Ze staan op het punt om met hun buit te vertrekken.

5 Lees de tekst over Karel de Grote.



graaf van
Vlaanderen

Karel de Grote werd in 768 koning van de Franken. Hij veroverde een groot deel van West-Europa. Alleen het huidige Spanje en Portugal waren toen in handen van de moslims. De bijnaam 'de grote' verdiende Karel omdat hij zijn rijk met vaste hand bestuurd. Hij verdeelde het in graafschappen en hertogdommen. Een graaf of hertog bestuurde dan dat gebied in naam van Karel de Grote.

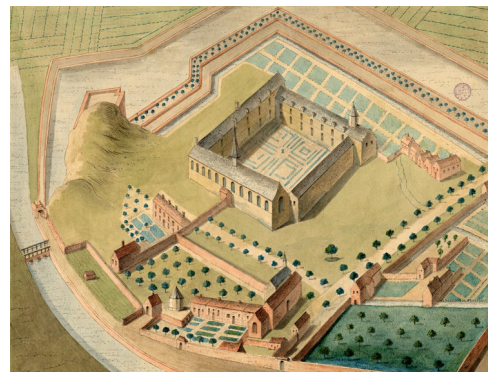
Alhoewel Karel zelf bijna niet kon lezen of schrijven moedigde hij de oprichting van abdijscholen aan. Hier werden de geestelijken opgeleid die in zijn dienst gingen werken. In 800 kroonde de paus Karel de Grote tot keizer. Zo werd de nieuwe keizer beschermheer van alle christenen!



In de Sint Pietersbasiliek te Rome kroont paus Leo III Karel de Grote tot keizer.



graafschappen en hertogdommen



abdy

Bekijk het filmpje over Karel de Grote

<https://schooltv.nl/video/karel-de-grote-vader-van-europa/>



- 6 Bekijk de afbeeldingen en lees de teksten. Trek een lijn van elk tekstblok naar de juiste afbeelding.



Koningen, graven en hertogen behoorden tot de machtige adel. Bij die adel hoorde je alleen als je ouders ook van adel waren.

Geestelijken, zoals priesters en monniken, verspreidden het christelijk geloof.

Zij waren de enigen in die tijd die konden lezen en schrijven. Zelfs koningen konden dat meestal niet. Daarom werkten de kerk en de adel vaak samen.

Van elke 10 mensen in de middeleeuwen waren er 9 boer. Ze werkten hard op hun land en hadden veel plichten en weinig rechten. Zo hadden ze over het bestuur van het land niets te vertellen, maar betaalden ze wel als enigen belasting. Een groot deel van hun oogst ging naar de heer.

7 Bij wie passen deze woningen? Schrijf het onder de juiste tekening.
Kies uit: *boer, heer, monniken.*



Kelderhut van een



Mottekasteel van een

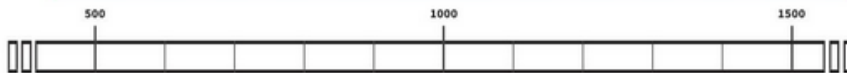


Abdij/klooster voor

Verbeter nu je WS met de correctiesleutel hieronder.

CORRECTIE**LES 9****De middeleeuwen****In deze les ...**

- ☐ duid ik de periode van burchten en steden aan op een tijdbalk.
- ☐ beschrijf ik het dagelijkse leven van een middeleeuwer.
- ☐ benoem ik drie belangrijke gebeurtenissen of personen uit deze periode.

**1 Bekijk de tijdbalk aandachtig.**

- a Welke periode bespreken we in deze les? *de middeleeuwen*
- b Wanneer begint deze periode? *ca. 500*
- c Wanneer eindigt deze periode? *ca. 1500*

2 Lees de teksten rond de tekening. Schrijf daarna het nummer van elke tekst op de juiste plaats.

Boeren waren arm en leefden in kleine lemen hutten. Ze werkten verplicht voor de heer en mochten zijn land niet verlaten. (1)

De heer was rijk en eigenaar van het land. Bij aanvallen bood hij de boeren bescherming in zijn burcht. Eerst was dat een motte: een eenvoudige houten toren op een heuvel. Later werd zo'n burcht van steen gebouwd. (4)

In de 9de eeuw trokken Scandinaviërs met schepen naar het zuiden. Wij noemen hen Noormannen; ze waren berucht vanwege hun plundertochten. (2)



Monniken stichtten vanaf de 7e en 8e eeuw kloosters en abdijen overal in Europa. Daardoor verspreidden ze het christelijk geloof. (6)

Eind 8ste eeuw stichtte de Frankische vorst Karel de Grote een keizerrijk. Het was bijna net zo groot als eeuwen daarvoor het West-Romeinse Rijk. Hierdoor keerde de rust in West-Europa terug. (3)

De katholieke kerk kreeg veel macht en invloed. De middeleeuwers waren heel gelovige mensen. (5)



3 Vul in of streep door wat fout is.

De periode waarover deze les gaat, begint ongeveer in het jaar 500 en eindigt in ca. 1500. We noemen die periode de middeleeuwen.

Tot ca. 500 waren ~~de Romeinen~~ / ~~de Germanen~~ in onze streken de baas geweest. Toen zij verdreven werden begon voor West-Europa een chaotische tijd. In de loop van de achtste / tiende eeuw ontstond opnieuw een groot rijk: het Frankisch rijk met aan het hoofd Karel de Grote.

4 Bekijk afbeelding 2. Waarover gaat dit? Schrijf een kort bijschrift.



De Noormannen
hebben een stad
geplunderd en in
brand gestoken. Ze
staan op het punt
om met hun buit te
vertrekken.

5 Lees de tekst over Karel de Grote.

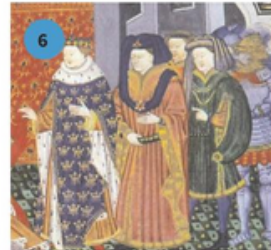
Karel de Grote werd in 768 koning van de Franken. Hij veroverde een groot deel van West-Europa. Alleen het huidige Spanje en Portugal waren toen in handen van de moslims. De bijnaam 'de grote' verdiende Karel omdat hij zijn rijk met vaste hand bestuurde. Hij verdeelde het in graafschappen en hertogdommen. Een graaf of hertog bestuurde dan dat gebied in naam van Karel de Grote. Alhoewel Karel zelf bijna niet kon lezen of schrijven moedigde hij de oprichting van abdijsscholen aan. Hier werden de geestelijken opgeleid die in zijn dienst gingen werken. In 800 kroonde de paus Karel de Grote tot keizer. Zo werd de nieuwe keizer beschermheer van alle christenen!



In de Sint Pietersbasiliek te Rome kroont paus Leo III Karel de Grote tot keizer.



- 6 Bekijk de afbeeldingen en lees de teksten. Trek een lijn van elk tekstblok naar de juiste afbeelding.



Koningen, graven en hertogen behoorden tot de machtige adel. Bij die adel hoorde je alleen als je ouders ook van adel waren.

Geestelijken, zoals priesters en monniken, verspreidden het christelijk geloof.

Zij waren de enigen in die tijd die konden lezen en schrijven. Zelfs koningen konden dat meestal niet. Daarom werkten de kerk en de adel vaak samen.

Van elke 10 mensen in de middeleeuwen waren er 9 boer. Ze werkten hard op hun land en hadden veel plichten en weinig rechten. Zo hadden ze over het bestuur van het land niets te vertellen, maar betaalden ze wel als enigen belasting. Een groot deel van hun oogst ging naar de heer.

- 7 Bij wie passen deze woningen? Schrijf het onder de juiste tekening. Kies uit: boer, heer, monniken.



Kelderhut van een
boer



Mottekasteel van een
heer



Abdij/klooster voor
monniken

- 8 In de middeleeuwen was er veel ongelijkheid tussen mensen. Is dat nu nog zo? Geef je mening.

EIGEN
INVULLING



